

liti nekaj židovskih tovarnarjev in večjih trgovcev, kakršni so še celo v Angliji, ali tistih židovskih krčmarjev, ki v Galiciji tako ljudstvo odirajo, upamo, da pri nas ne bode nikdar.

Slovenski kmet se večjidel precej na trgovino razume, to nam posebno dokazujejo Vipavci, Ribničanje, Kočevci in mnogi Beli Kranjci, ki trgujejo daleč po svetu. Gališki ljudje pa take nadarjenosti nimajo. Vzlic temu pa s/arimo naše ljudi pred velikim zaupanjem tujstvu in jim priporočamo, da naj se postavijo na lastne noge.

Delati moramo na vse načine, da bode otvorjenje dolenjske železnice vsekako za domačine začetek boljše dobe, da ne bode le tujcem pri nas rastla pšenica.

Tudi v političnem oziru je otvorjenje dolenjske železnice velike važnosti. Dolenjce bode zbližala s središčem Slovenije, z belo Ljubljano. To bode gotovo po vsej Dolenjski povzdignilo narodno zavest. „Sokol“ naredi že dne 3. junija svoj izlet v Novo mesto, da pokrepča narodno zavednost ob reki Krki. Dolenjski in drugi slovenski rodoljubi se bodo lahko pač gostejše shajali in to bode le netilo ogenj narodne ljubezni.

Pri tem pa moramo omeniti, da pravi pomen dolenjska železnica le dobi, če se podaljša do Karlovca in ondu zveže s hrvaškimi železnicami. Potem postane svetovna železnica, ki bode vezala jug in sever naše države. Taka zveza bi bila jednake važnosti za Kranjsko kakor tudi Hrvaško. Zato se pa nadejamo, da bi slovenski in hrvaški rodoljubi skupno delovali, da se tako napravi železniška zveza do Karlovca. Taka zveza bi še ukrepila vez, ki veže slovenski in hrvaški narod. Zveza s slovanskim jugom bi zopet oživela ono živo domoljubje v Slovencih, katero se je kazalo pred nekaterimi desetletji ali je sedaj v škodo naši narodni stvari jelo nekoliko pojemat.

Hvaležno se spominjamo sedaj ob otvorjenji glavne proge dolenjskih železnic mož, ki so nam pripomogli, da se je veliko delo dovršilo, ob jednom se pa obračamo do njih, da naj sedaj ne polože križem rok, temveč z vsemi silami delajo na to, da se ta železnica podaljša tako, da zveže dva južna slovanska naroda Slovence in Hrvate, dva naroda, katera je vedno vezala in ju bode vedno vezala prava bratska ljubezen.

Politični pregled.

Državni zbor je te dni rešil budget kmetijskega ministerstva in sta o tem govorila tudi slovenska poslanca gg. Povše in dr. Ferjančič. V svojih govorih sta obširno navajala razne potrebe v kmetijskem oziru na Kranjskem, posebno sta omenjala zagrajenje hudournikov in odpeljavo vode na Notranjskem. Spomnila sta se tudi neugodnih razmer rudarskih delavcev v Idriji. Rudarstvo spada namreč tudi pod poljedelsko ministerstvo. Gospod Povše je tudi izrekel željo, da bi se osnovala kmetijske zadruge in rentna posestva. Tukaj pač moramo reči, da to sedaj tudi le želja ostane. Nemški liberalci so največji nasprotniki dotičnih predlog kmetijskega ministra bili takoj iz začetka. Zato je pa jasno, da so se s sklepom koali-

cije tudi pokopali kmetijske zadruge in pa rentna posestva. Sedaj je pač o tem govoriti prepozno. Tedaj naj bi se bili postavili gospodje po konci, kadar se je sklepala koalicija, če jim je res kaj na organizaciji kmetskega stanu. Poljedelski minister je v svojem govoru sicer zatrjeval, da upa, da njegov zakon pride kmalu na vrsto, ali mož najbrže sam dobro ve, da bodo njegovi ministerski tovariši stvar že znali preprečiti. Podpore v tem minister bode pač malo imel. Najprej bi ga še utegnil podpirati grof Wurmbrand. Komu bo se to morda čudno zdelo ali je resnica. Poleg grofa Falkenhayna je grof Wurmbrand sedaj najkonservativnejši minister. Od konservativcev proslavljan grof Schönborn je tako že davno postal liberallec od nog do glave. To je tudi naravno. On je član tistega češkega veleposestva, katero je že dolgo iskalo zveze z liberalci. Gospode vež-jo z liberalci iste koristi, ker se oboji pečajo v veliki meri z veliko industrijo, rudarstvom in fužinarstvom. Ko smo že omenili, da je grof Wurmbrand v gospodarskem oziru najkonservativnejši minister, naj povemo, da je ta mož pri obravnavi proračuna njegovega ministerstva imel govor, v katerem je izrazil nazore, kakoršnih bi se še kak konservativni minister ne upal. Omenil je, da zakona v krošnjarskem in vrenjenji razprodaj še vedno ležeti v obrtnem odseku in da on kmalu predloži nov obrtni red in načrt zakona o mešanih trgovinah in pri tem izrazil, da se boji, da se bode parlamentarno obravnavanje o teh stvareh preveč zavlačevalo. Naglašal je, da prebivalstvo že težko čaka omenjenih zakonov, ker so varstveni zakoni. Liberalci niso nikdar hoteli slišati o kakem varstvu malih obrtnikov, zato so kar debelo gledali, ko je njih pristaš tako odločno naglašal stališče, ki bi bilo v prid mali obrtniki. Vsi liberalni listi sedaj neusmiljeno mahajo po njem, prav kakor bi mož ne bil njih pristaš. Vse kaže, da mož ne bode več dolgo ministroval, ako se bode držal politike, katero je razvil v zbornici poslancev, kmalu bode moral pobrati kopita, ali bode pa moral odjenjati od svojih nazorov. Bojimo se pa, da grof Wurmbrand odjenja. Sicer vemo, da je mož odločnejši, nego je grof Falkenhayn, ali proti Izraelu se pa le ne bode mogel ustavljati. Želimo pa, da bi grofa Wurmbanda prepričali napadi liberalnih listov, da on ne spada v liberalni tabor in da mej liberalci nima somišljenikov. Liberalci so ga postavili na ministerski stol le zaradi tega, ker ima veliko vpliva na Štajarskem, da bode držal štajarske poslance pri koaliciji. Sedaj pa, ko grof Hohenwart in njegovi tovariši tako gledajo, da koaličijska vlada ne pride v manjšino, ter vselej dobro proračunajo, koliko konservativcev še sme glasovati proti vladi, koliko se naj jih oglasovanju odtegne in koliko naj pa za vlado glasuje, da koalicija ne pride v nevarnost, bodo liberalci že izhajali brez Wurmbanda in pristašev njegovih. Če bode grof Wurmbrand hotel kako važnejšo ogo igrati, bode moral zaveznikov poiskati v drugih taborih in tudi v političnem oziru premeniti nekoliko svoje nazore. Podporo bi mogel najti le v zares konservativnih krogih, ali poprej bi moral nekoliko popustiti svoje antipatije do Slovanov. Teh antipatij tudi pri letošnji proračunski debati ni mogel zatajiti in je delal narodna vprašanja kriva, da se ne rešijo nekatere gospodarske stvari. Mi smo prepričani, da se bivši štajarski deželni glavar prepriča, da pravi uzroki, da se mnoge gospodarske stvari ne rešijo, tiče vse drugje, ne pa v narodnih razmerah. Drugi govorniki so izražali razne želje pri proračunu trgovskega ministerstva. Spinčič se je mej drugim pritoževal o preziranju hrvaščine v Istri. Dalmatinski poslanci so navajali dolgo vrsto pritožeb, zastran preziranja njih dežel. Sploh so se govorniki razen ministrov sukali le bolj na nizkem nivo, le generalna govornika Kaizl in Ščepanowski sta se nekoliko višje povzdignila in razpravljala vsak s svojega stališča vprašanje o državnih železnicah. — Nekateri slovenski poslanci so stavili nujni predlog, da se dovoli državna podpora za kraje, katere je poškodovala toča na Kranjskem. Predlog je utemeljeval g. kan. Klun. Nujnost se je vsprejela.

Civilni zakon na Ogerskem — Te dni se je zopet v zbornici poslancev v Budimpešti razpravljalo o civilnem zakonu. Vlada je priporočala, da se naj načrt zakona zopet pošlje v gospodsko zbornico, da ga vsprejme. Pri tem pa v zbornici poslancev ni manjkalo napadov na gospodsko zbornico. Aponyjeva stranka je priporočala, da se sklene z gospodsko zbornico tak kompromis, da se vvede zasilni civilni zakon. Naposled je seveda le vladna obveljala. Iz nekaterih izjav ministrov moramo posneti, da vlada še ne misli odjenjati, če tudi v drugič propade v gospodski zbornici. Predlagala bode tedaj kroni, da se imenuje toliko novih zborničnih dednih članov, da se v njej za vladne predloge dobi večino.

Ogri in Hrvatje. — Hrvaški poslanci vladne stranke te dni odpotujejo v Budimpešto, da povrnejo prihod ogerskih državnih poslancev v Zagreb. Seveda so Madjari svoje hrvaške privržence dobro vsprejeli. V političnem oziru pa najbrž ne bode to bratenje Hrvatov z Madjari imelo dobrega vpliva.

Srbija. — Političnih iznenadenj v Srbiji ni konca ne kraja. Pred dobrim letom iznenadil je mladi kralj Aleksander svet s tem, da se je proglasil polnoletnega, pred nekaj tedni je razveljavil vsa določila in postave, po katerih so bile kralju Milanu in kraljici Nataliji odvzete vse pravice kot članoma kraljevske srbske hiše in minolo nedeljo obustavil je ustavo iz l. 1888. in uveljavil ono iz l. 1869. S tem je kralj vzel vso moč radikalcem. Po ustavi iz l. 1869. ima kralj povsod prvo besedo, dočim je po ustavi iz l. 1888. imel narod po svojih zastopnikih v raznih korporacijah odločilno besedo. Ukaz, s katerim je Aleksander svojim starišem podelil protiustavnim potom zopet stare pravice, je protivladno stranko, radikale močno razjaril. Pričeli so javno po shodih delovati zoper sedanjo dinastijo. Kasacijsko sodišče, obstoječe seveda iz radikalcev, je zavrglo napominamo rehabilitiranje Milana in Natalije. Prišlo se je na sled tudi zaroti, ki je na vsak način hotela Karagorjeviča posaditi na srbski prestol. Vsa ta rovanja od strani radikalcev proti vladi in dinastiji ustavnim potom preprečiti ni bilo moč, ker imajo radikalec veliko zaslombo mej narodom, poseči bilo je torej treba dinastiji po skrajnem sredstvu, obustavila se je ustava. Pripomniti se pa seveda mora, da je vse to delo Milanovo. Žalostna Srbija, ki žiješ toli nemirno življenje.

Rusija in Bolgarija. — Rusko parobrodno društvo kneza Gagarina začelo je zopet voziti v bolgarski pristanišči Varno in Burgas. Bolgarsko časopisje opozarja zaradi tega vse bolgarske patrijote, da pazno z očesi motrijo, kaj Rusija s tem namerava. Brezdvomno je namreč, da se tu ne gre za same trgovske zadeve, temveč, da ima Rusija pri tem politične namene in sicer, ali ona meni s tem v prijaznejše odnose z Bolgarijo stopiti, ali pa, tem potom hoče obnoviti znano rovanje v Bolgariji.

Anglija. — Minister trgovine Mundella odpovedal se je svoji časti. Mundella je bil svoje dni upravni odbornik neke družbe, pri kateri se je prišlo sedaj na sled nekim sleparijam. Družba je bila že delj časa pasivna, a izplačevale so se vsejedno 10% dividende. Javno mnenje pričelo je, doznavši to sleparijo, močno prijemati trgovinskega ministra, češ, da če tudi ni več pri isti družbi, vendar ni v moralnem oziru več čist, ker je prej, ko še ni bil minister, sodeloval, pri družbi, pri kateri se je prišlo sedaj na sled, sleparijam. Človek, če tudi po nesreči zapleten, v take sleparije ne more več ostati na tako visokem službenem mestu. Tako javno mnenje, Mundella se je udal in odstopil. — Pred nekaj leti moral se je na Angleškem neki državnik samo zaradi tega odpovedati ne le svoji časti, temveč tudi vsakemu javnemu življenju, ker je bil tožen od neke ženske, da jo je hotel zapeljati, a pred sodiščem ni mogel svoje nedolžnosti dokazati. — Toliko se gleda na Angleškem na moralo višjih oseb.

Brazilijska in Portugalska. — Diplomatične zveze mej tema dvema državama so prejenjale in sploh so razmere mej

njima prav napete. Brazilijska sumi namreč Portugalsko, da je ta namreč podpirala braziljanske vstaše. Portugalska cesarska rodbina je v sorodu z braziljansko in vsled tega so Braziljani obdolžili Portugalsko, da je ta podpirala admiral Mello, delujočega na obnovljenje braziljanske monarhije. Mello je sicer tajil, da bi bil v službi Portugalske, a gotovo je, da so se vstaši rešili na portugalskih ladijah, da niso prišli v roke braziljanske vlade.

Francija. — Nepričakovano je v Franciji prišlo do ministerske krize. Radikalni poslanci so v zbornici stavili interpelancijo, kako da vlada in nekatere železniške družbe branijo delavcem udeležiti se shoda, na katerem se bode posvetovalo o osnovanji delavskih zadrug. Minister javnih del je odgovoril, da zasebnih družeb on ne more siliti, da bi puščale delavce na omenjeni shod, delavcem pri državnih železnicah pa on ne pusti, da bi osnovali delavske zadruge, ker so državni vsluženci. O tem odgororu se je vnela huda debata, ki se je končala s tem, da je zbornica izrekla ministerstvu nezaupnico in je ministerstvo dalo ostavko. Konservativci so potegnili s socialisti, da vržejo sedanjo vlado. Ministerski predsednik je nedavno se izrekel, da bode z vso odločnostjo vlada zahtevala od škofov in nadškofov pokorščino zakonom, in celo rekel, da zahteva, da cerkveni dostojanstvaniki molče in se pokore. Škofje namreč se upirajo novemu zakonu o cerkvenem premoženju. Zaradi tega odgovora je konservativna stranka iskala priložnosti, da ga vrže v zvezi z radikaleci in socialisti. Sestava nove vlade bode težavna. Predsednik je ponudil sestavo Bourgeoisu, pa je odklonil. Najbrže se bode morala sestaviti vlada iz zmernih in radikalnih republikanov.

Obrtnija.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

15. vprašanje: Sta li §§ 96 a) in 96 b) obrtnega reda primerna razmeram ali je želeti kakkega daljšega omejenja.

Izvedenec Lenček: Čas za delo naj se omeji na deset ur.

Poslanec Adamek: Prosim gospoda izvedenca Kunca, naj nam pove, kako dolgo se dela v njegovem obrtu?

Izvedenec Kunc: Pri nas v tej stvari žal ni nobenega reda, ker vsak skuša, kako bi družega prekosil. Pri komur pomočniki dalje časa delajo, ta je na boljem protitistemu, ki tako ne izkorišča delavskih močij. Jaz bi želel, da se v tej stvari vsekako naredi red, da se postavijo kake meje konkurenci mej nami in se sestavijo enakomerno produkcijski pogoji, kar bi bilo rokodelcem le v korist.

Poslanec Klun: Usojam si vprašati, če dobé delavci, ki delajo čez postavnih najst ur, zato kako posebno odškodnino.

Kunc: V oblačilnih obrtih se dela po kosih. Včasih imamo preveč dela, včasih premalo ali pa nič. Povprek na leto gotovo ne delamo več kakor deset ur. Nekatere mesece se res dela po 15 do 18 ur, ali zato pa nekatere mesece ni nobenega dela. Ko bi ne bilo prodajalcev z obleko, bi bilo drugače. Jaz sem za vpeljavo normal-